

Rädda folk- och skolbiblioteken. Eftertankar vid pappersbokens skiljeväg.

”Less is more” gäller i högsta grad folkbibliotekens framtid. De storslagna och omdiskuterade planerna på ett nytt stadsbibliotek i Stockholm skrotades med ett enda pennstreck av kulturborgarrådet, och nedskärningar är det som gäller, även om man samtidigt moderniserar verksamheten. Hårdast drabbas, i ett nationellt perspektiv, skol- och barnbiblioteken.

Nedrustningen och besparingarna på folkbiblioteksområdet kommer att bli ännu större 2010. Hela landet drabbas, till exempel i Linköping och Sollefteå ska tio tjänster sparas och fyra filialer läggas ner. Verksamheten slimmas och effektiviseras, så långt bara är möjligt.

Samtidigt förändras folkbibliotekens uppdrag och innehåll snabbt. Böckerna, folkbibliotekens gamla skötebarn, får nu konkurrens av medier som TV-spel, CD-skivor, och databaser. Kommunpolitikerna ser här, paradoxalt nog, nya möjligheter till besparingar.

Till och med den tryckta bokens värde har börjat ifrågasättas, Folkpartiet är så oroat att en ny bokutredning föreslagits. Nog känns det lite som att stå vid en pappersbokens skiljeväg.

En av det moderna folkbibliotekets rötter är främjandet av demokratin och spridande av demokratiska värderingar, men idag talar man hellre om besöks- och utlåningssiffror, budgetmål, omorganisering, framtidsstrategier och omvärldsbevakning. Och kommunpolitikerna, de flesta verkar det som, ser folkbibliotekens verksamhet bara som en Särimergris som man gärna kan skära i hur mycket som helst, utan att man förstår vilka konsekvenser nedskärningarna får.

De flesta friskolor saknar egna bibliotek. Standarden på skolbiblioteken överlag är ojämn och i många fall undermålig. Allt hårdare press ställs då på det lokala folkbiblioteket: med allt mindre personal ska man tillfredsställa lika många behov som förr, och helst ännu fler. Att kultur och skola går på kryckor vill politikerna helst inte låtsas om.

Utan folkbibliotek kommer tusentals svenskar att sakna en bokförsörjare. Och utan en bibliotekarie att fråga till råds försvinner en inspiratör, en läsande medmänniska, och en duktig pedagog. Våra skolbarns språkutveckling och fackkunskaper är redan nu omdiskuterade, med alarmerande resultat i många kommuner: med färre bibliotek blir de förmodligen än värre. Klassklyftorna kommer definitivt att öka dramatiskt.

Maningen på det nya året till alla kommunpolitiker måste därför bli: Sluta skära ned på folk- och skolbibliotekens verksamhet. Det är - om inte annat - en kapitalinvestering på den kommande generationen.

Mats Myrstener, bibliotekarie och biblioteksforskare, bosatt i Stockholm